

כל כנויי פרק ראשון נדרים

ה"ן ר"ן

עין משפט
נר מצוה

6 לקמן מ: [ביצה לג:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' חי הכי למא שמואל הכי וחס לא אמר שאני אוכל לך ושאיני טועם לך אסור אפילו בהנאה אלא הכי אמת כ"ל ויתנה אלא ויתנה אפן סתמא: (ב) רש"י ד"ה שניהן אסורין: דכיון דלמר נמי שאני אוכל: (ג) ד"ה טנו דמפרש כהני: (ד) ד"ה אלא הכי וכו' כר מניא מודר אני שניהן אסורין מודרני ממך הוא אסור:

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה אלא הכי איתמר בו' ביבוס ככבי אסורין לך ופטח בשלך וכן כפסוק שפטים ז' ד' הכסף אשר לוקח לך:

פירוש הרא"ש

אבל מודרני ממך לחודיה שניהם אסורין. דמשמע מודרני ממך מליהות ג' וגם האסור מותרת לך שללא תהיה ממני א"י בדליני ממך מכל וכל שלי עלי ושלך שלך. והא דקמני כדביבוס מודרני ממך ה"ו אסור ולא קמני הכי אלו אסורין אנכי דכפי למתני כפיכה שאני אוכל לך או כ"י אסור והו' מ"ל לאקשיי דפרתין לך א"י לימא שמואל ואם אמת מודרני ממך אמר לחודיה שניהם אסורין כיון דליתמידי דא שמואל אלא דפרש פריך ליה מתמיהא אלא כדלקמן: תנן הריני עשה חרם המודר אסור. ומה היה לקמן בפניך השותפין: אבל הסודר מותר. ולדעת דהמרת מודרני ממך א"ע' דלשמה משמע לאסור עמנו על נכסי המודר ולא לאסור נכסיו על חבירו מ"כ ממרת לה לחומלא א"י כריני עריך חרס א"ע"ג דמשמעוה הלטון משמע לאסור נכסיו על חבירו היה לו לפרש לחומלא דלמי והנאה עריך חרס א"ע"ג כיון דפרש ואת עלי לא.

אבל אמר מודרני הימך לחוד. ללא אמר שאני אוכל לך: שניהן אסורין. דכיון דלמר ר' שאני אוכל לך משמע דלמר נפשיה כלבד שאני אוכל מחבירו אכל כי אמר מודרני הימך סתם משמע דמדיר נמי חבירה מיניה מכל וכל: סגן. כפי' השותפין [לקמן מ:]: הריני עריך

חרם המודר אסור. והא הכא ללא אמר שאני אוכל לך חרם ולא הו' אסור אלא המודר ולא שניהן: כגון דמפריש. כהניא אכל את עלי לא: אלא סתמא. ללא פריש ואת עלי לא מאי שניהן אסורין: הדין הוא דשניהן אסורין. דלמר כפירוש הריני עריך ואת עלי אכל סתמא דלמר הריני עריך ולא אמר ואת עלי לא הו' שניהן אסורין אלא חד כלבד: אלא הכי איתמר אמר ר' יוסי כר' חנינא מודרני ממך הוא אסור וכו'. דהיינו כמתניתין הריני עריך חרס וכו': והא מפני' מודרני הימך. קמני וקומתא שמואל דלמר כלבול עס כל אחד ואחד שאני אוכל דהאכי איהו אסור וחבירו מותר אכל אמר מודרני הימך כלבד ולא אמר שאני אוכל שניהן אסורין ויהיו ללא כרבי יוסי כר' חנינא: אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר. הכי מתרך לה למתניתין ולא כדאוקימנא דמיקשי לר' יוסי: הא אמר מודרני הימך. ללא מפרש כלום ודאי מכלוא מילתא לימא שמואל הכי. למה ליה אפוי ליתמידיה כולי האי לימא הכי אמר שמואל ואם לא אמר שאני אוכל לך דלא אמר אלא מודרני הימך אסור אפילו כהנאה: אלא הכי איתמר. אלא שמואל טעמא דלמר שאני אוכל לך דכיון דלמר כפירוש אפילו אסור אכל לך אמר מדידיה דלימלא הא

דלמר מודר לא אמר חרם אלא דלמר ללא אמר שאני אוכל דלמר חרם אסור ומהו קא פריש מיניה מוחקני ממך נמי דלא ליקרב כרצב אמות דיליה משמע ולא דמדיר מאכילתו: לימא

שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו כהנאה. כלומר הכי קאמר שמואל דלמר ללא אמר שאני אוכל דלמר חרם אסור ומהו קא פריש מיניה מוחקני ממך נמי דלא ליקרב כרצב אמות דיליה משמע ולא דמדיר מאכילתו: לימא

לא א"ע"ג דאי לא פריש כרייהו אסורין מכל מקום עיקר הלשון משמע לאסור נכסיו על חבירו אלא שאנו מפרשים לחומלא לאסור גם נכסי חבירו עליו הילכך חסתי הוא דפריש ואת עלי לא שלא נתמיר עליו אלא כי פריש ואני עריך לא לא חסתי לחומר שאסור כר' חנינא דלמר אסור. אלא מודר מותר ור"י הוא לן להחמיר את והתקן עליו חרס: מברקא תני סיפא הריני עריך ואת עלי שניהם אסוריים הא סתמא בו' ולא שיקר הכא לפרש טעמא דפרשי ואת עלי לא חו' אפי' עריך לא הא סתמא נעשה כדומר הריני עריך ואת עלי משום דמתניתין לא קמני ואת עלי לא חו' אלא דמפרש לה הכי: והוא מוה"ב מברך קרינן. מהלך פריך מתניתין לר' יוסי כר' חנינא ועני ודבר מו' פריך לשמואל א"י לימא שמואל הכי ור' לא אמר אלא שאני אוכל לך שאני טועם לך אפן אסור אלא כפיהלך כן נמנאל הריסא כפרייה ואינה מבוונה דלא חתא לשמעינך עיקר מילתיה שמואל [אלא] לאשמעינך דכדמדרני ממך לחודיה אסור אפי' כהנאה ועוד דמשמע טעמא ללא אמר אלא לחודיה דלין אסור אלא כפיהלך הא אמר כהניא מודרני ממך אסור אפי' כהנאה והא לימא דלמי אסור כהנאה עד שיאמר מודרני ממך לחודיה הילכך נהא דהכי ברכי' ואם לא אמר שמואל טעמא ללא אמר אלא לחודיה דלמי אסור אפי' כהנאה ועוד דמשמע טעמא ללא אמר אלא לחודיה דלמי אסור ומהו קא פריש מיניה מוחקני ממך נמי דלא ליקרב כרצב אמות דיליה משמע ולא דמדיר מאכילתו: לימא

דלמר ר' יוסי כר' חנינא מודרני הימך שניהן אסורין. כהנאה כפירוש הריני עריך חרס אסור. אלא מודרני ממך ומנכסין הילכך כיון דכלל לאני הו' נכסים על כרחיך חבירו נמי אסור כו' דאי לא נכסים לאו כר' חנינא מודרני ממך אסור אלא המודר לא.

ואמאי נימא דעליך נמי כולל חבירו ונכסיו וכיון שכן אף המדיר ליתסקר לוי לא נכסי חבירו לאו כר' חנינא מודרני ממך אלא המודר אסור מנייה נינהו: אם עלי חרם המודר אסור אלא מודר לא. ואמאי נימא דעלי כולל נמי עצמו ונכסיו ויתסקר מודר דאי לא נכסי דידיה לאו כר' חנינא מודרני ממך אלא המודר אסור מנייה נינהו: אלא הכי איתמר אמר רבי יוסי כר' חנינא מודרני ממך שניהן אסורין. לך משמע לך כלל נכסי אסורין לא ומשמע משלך מנכס' כהניא דללא משמע הכי. ונראה כענין דהכי פירושא דקס"ד השתא דשמואל הכי דייק מתני' דכיון דלא תנן אלא חד אסור ודאי חדא קמני וכיון דחדא קמני על כרחיך הימך דרישא לאו דווקא ד"ה שן דכיון דמסיים מילתיה דלמר שאני אוכל אפילו חי אמר לך לא משמע דשניהן אסורין אלא דהוא אסור וחבירו מותר ומש"ה קאמר שמואל האי דקמני תנא דכדמדרני זין דלמר הימך זין שאמר לך הוא אסור וחבירו מותר דווקא כשארם שאני אוכל ושארם טועם אכל לך אמר הכי לא שו' הימך וכן דבך שניהן אסורין: והא מפני' הימך קמני. כלומר דהש"ס לא ניחא ליה כהכי דהא מתניתין הימך תנן ורש"י דודאי קושטא קאמר שמואל דלמתנא דמתני' לא שני ליה זין הימך וכן כיון דמסיים דה שאני אוכל לך מ"מ לא הוה ליה לשמואל לסתומי מילתיה דמשמע דקא' אלישנא דתנא תנא כהניא דהיינו הימך ולומר דשניהם אסורין. לך כהנאה בעיני: אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר וכו' אלא מודרני ממך אסור אפילו כהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות ויחייב ידיים ומשום הכי אסור אפילו כהנאה: הכי גרסין אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו כהנאה. כלומר הכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מימסר דלמרני ממך אפילו אסורין: אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר וכו' אלא מודרני ממך אסור אפילו כהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות ויחייב ידיים ואיכה נוסחא אחרינא הכא ולא מתוורא: אלא הכי איתמר טעמא דלמר וכו'. כלומר לעולם כדאמרין מעיקרא דכי לא אמר שאשולך לך מותר וטעמא משום דלא משמע דלמר אסור דהו' להו ידים

הוה ליה לשמואל לסתומי מילתיה דמשמע דקא' אלישנא דתנא תנא כהניא דהיינו הימך ולומר דשניהם אסורין. לך כהנאה בעיני: אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר וכו' אלא מודרני ממך אסור אפילו כהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות ויחייב ידיים ומשום הכי אסור אפילו כהנאה: הכי גרסין אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו כהנאה. כלומר הכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מימסר דלמרני ממך אפילו אסורין: אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר וכו' אלא מודרני ממך אסור אפילו כהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות ויחייב ידיים ואיכה נוסחא אחרינא הכא ולא מתוורא: אלא הכי איתמר טעמא דלמר וכו'. כלומר לעולם כדאמרין מעיקרא דכי לא אמר שאשולך לך מותר וטעמא משום דלא משמע דלמר אסור דהו' להו ידים

דלעיל ס"ל כרצב ידיים שאינן מוכיחות ויחייב ידיים ושמואל סבר דמתני' כרבי יהודה דלמר לא היחייב ידיים: כהניא וכל כהנאה אכל מודרני ממך אסור כהנאה דקמני כהנאה אסור ויבין אסור כהנאה עד שיאמר שאני טועם לך: אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו כהנאה. כלומר הכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מימסר דלמרני ממך אפילו אסורין: אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר וכו' אלא מודרני ממך אסור אפילו כהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות ויחייב ידיים ומשום הכי אסור אפילו כהנאה: הכי גרסין אי הכי לימא שמואל הכי אם לא אמר שאני אוכל לך אסור אפילו כהנאה. כלומר הכי קאמר שמואל עד שיאמר דמשמע דאי לא אמר הכי לא מימסר דלמרני ממך אפילו אסורין: אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר וכו' אלא מודרני ממך אסור אפילו כהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות ויחייב ידיים ואיכה נוסחא אחרינא הכא ולא מתוורא: אלא הכי איתמר טעמא דלמר וכו'. כלומר לעולם כדאמרין מעיקרא דכי לא אמר שאשולך לך מותר וטעמא משום דלא משמע דלמר אסור דהו' להו ידים

כדי להלכה שנואין דלמי אסור אפי' כהנאה: אבל אמר מודרני ממך א"י משמע דלמר אסור מ"מ טעמא דלמא מודרני ממך דלא חתא לשמעינך עיקר מילתיה שמואל [אלא] לאשמעינך דכדמדרני ממך לחודיה אסור אפי' כהנאה ועוד דמשמע טעמא ללא אמר אלא לחודיה דלמי אסור אלא כפיהלך הא אמר כהניא מודרני ממך אסור אפי' כהנאה והא לימא דלמי אסור כהנאה עד שיאמר מודרני ממך לחודיה הילכך נהא דהכי ברכי' ואם לא אמר שמואל טעמא ללא אמר אלא לחודיה דלמי אסור ומהו קא פריש מיניה מוחקני ממך נמי דלא ליקרב כרצב אמות דיליה משמע ולא דמדיר מאכילתו: לימא

יא א מיי פ"א מהלך נדרים הל' כג סמג נאמן דכר טו"ע יו"ד סי' יו סעי' א ב ג ו"ע:

מוסף רש"י

הריני עריך חרם. נכסי יסיו עריך חרס (לקמן מ:). המודר אסור. מי ששולט עליו הולך אסור ליהנות מזה שער הגדה, דה"ק מניין עריך הקדש (ב"צה טז.). אלא המדיר מותר (לקמן מ:). הרי את עלי חרם. הכי קאמר ליה הכי ממנון עלו כהניא חמיסין שזן ללך הכי, הלך הגודר אסור ליהנות משל המודר, דכתיב לא יחיל דביו, ורש"י הוא לאסור עמנו בממון חבירו (ב"צה טז.). לא משבשל דאמר אסור. לא משמע לאסור אפילו, כלומר בדוא, דלמלא לא משמע כהניא דהוא משמע (ראמ"ה ב' בחמ).

תוספות

הריני עריך חרם המודר אסור אבל לא המדיר. לשמואל דלמר מודרני ממך משמע כהניא וכו' מניי ימא הריני עריך חרס משמע הכי על ממנון חרס וגם מדיר נמי ליתסקר ומשי דפרשי ואת עלי לא ועתה דפרשי הרי את עלי חרם אסור ומודר מותר ואמאי נימא דה"ק הרי את עלי עמנו חרס אסור וגם מודר: א"א או איתמר דריב יוסי כר' חנינא הכי איתמר מודר אני כפוך הוא אסור וחבירו מותר. מימא לימא אלא לאשמעי' הא תנא כהניא הכי וי"ל לשמעני' מודרני ממך א"ע"ג דהריני חרס ר"ל מודר וממנו וכו' לא אמר הכי: והוא מוה"ב דבפך תנן. כלומר אכתי [קשה] דשמואל קאמר דלמר מודרני ממך דשניהם אסורין: אלא שמואל הכי איתמר כהניא דלמרני ממך אפילו אסורין: אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר וכו' אלא מודרני ממך אסור אפילו כהנאה. כלומר ידיים שאינן מוכיחות ויחייב ידיים ואיכה נוסחא אחרינא הכא ולא מתוורא: אלא הכי איתמר טעמא דלמר וכו'. כלומר לעולם כדאמרין מעיקרא דכי לא אמר שאשולך לך מותר וטעמא משום דלא משמע דלמר אסור דהו' להו ידים

כדי להלכה שנואין דלמי אסור אפי' כהנאה: אבל אמר מודרני ממך א"י משמע דלמר אסור מ"מ טעמא דלמא מודרני ממך דלא חתא לשמעינך עיקר מילתיה שמואל [אלא] לאשמעינך דכדמדרני ממך לחודיה אסור אפי' כהנאה ועוד דמשמע טעמא ללא אמר אלא לחודיה דלמי אסור אלא כפיהלך הא אמר כהניא מודרני ממך אסור אפי' כהנאה והא לימא דלמי אסור כהנאה עד שיאמר מודרני ממך לחודיה הילכך נהא דהכי ברכי' ואם לא אמר שמואל טעמא ללא אמר אלא לחודיה דלמי אסור ומהו קא פריש מיניה מוחקני ממך נמי דלא ליקרב כרצב אמות דיליה משמע ולא דמדיר מאכילתו: לימא